

Hospodářské poměry naší minulosti a další zajímavosti

Vilimský stav a rybníky

Ve třicátých letech 17. století dochází opět ke sporům mezi držiteli panství veselského a strážnického a to ve věci o jez v lese Vilímě (Vilémě). Podle smlouvy uzavřené 12. září 1635 v Brně. Kateřina Bosnyáková jako pravá nápadnice otcovského statku uzavřela se souhlasem svého manžela Františka Perennyho dohodu s Františkem z Magnis, o tzv. strážnickém jezu, jímž se zadržovala voda pro strážnický mlýn a zámek. Jez se nacházel na řece Moravě nedaleko strážnických hranic na území obce Vnorov. Magnis byl oprávněn vést příkopu přes zahradu vnorovského souseda Vejhopa. Okolnost, že jez sloužil zájmům strážnického pána vedla k tomu, že strážničtí páni si jez sami stavěli a udržovali a že opravy na něm prováděli s vědomím a souhlasem veselských pánů, zvláště když chtěli na sousedním území brát potřebnou hlínu. Strážničtí páni se snažili tento jez získat do svého vlastnictví s nejbližším okolím, tj. se dvěma štěpnicemi, Blašťákovou a Václava Řičici. Jen okolnost, že k tomu došlo v době konfiskací statků veselského i strážnického přispělo k tomu, že byl prohlášen za neplatný. Majitelům Strážnice nezbylo, než se o to pokusit znovu.

Nový jez měl v úmyslu postavit o něco výše proti proudu tak, aby zkrátil tok mlýnského náhonu, který obtékal dosud háj přes vnorovské louky. Zde na levém moravním břehu šly totiž grunty vnorovské mnohem dál k jihu než na břehu pravém. Až sem sahal Dolní vnorovský rybník, zvaný také pro blízkost Liděřovic i rybníkem Lideřovským. Skutečné rozmezí mezi oběma pastvinami tvořily zde vodní příkopy a spojovací toky mezi Moravou a jejími vedlejšími rameny. Na jednom z nich ležel i Vlčkův stav. Smlouvami z 19. září a 10. října 1635 sjednal si Magnis oprávnění ke zřízení příkopy, která by sváděla nadřazenou vodu nad novým jezem na strážnický mlýn a šla přes jím zakoupenou štěpnici vnorovského souseda Vejhopa. Vymínil si též právo, že jez neboli stav zřídí v místě pro něj příhodnějším, že si smí k jeho stavbě a opravě brát volně hlínu na veselských gruntech a k tomu i proutí a že je bude sem dopravovat volně bez překážky veselských pánů a poddaných přímo přes jejich zahrady a štěpnice. Získal také právo jezdit po hrázi Vnorovského rybníka, dělat v štěpnicích příkopy a skládat tu dříví a rejz. Brzy nato dal se do stavby nového jezu, na nějž vynaložil víc než 1000 zl. Jez stál už r. 1639, neboť tehdy na podzim došlo mezi ním a veselskou vrchností ke sporům o jeho opravách. František Perenni zakazoval strážnickému mlynáři provádět opravy škod.

S odvoláním na jeho příkazy nakazoval také veselský hejtman Ferenc Husar mladšímu vnorovskému hajnému, že trhlina ve stavu až do jeho návratu z Uher nesmí být vyplňována. Nebyl-li stav ve Vilímu na škodu veselskému mlýnu, nebyl rozhodně k prospěchu vnorovských rybníků. Před odlovem bylo nutno rejzovaný stav alespoň natolik narušit, aby snížená hladina v řece Moravě umožnila rychlejší opad rybniční vody. To u nového stavu nebylo už možné. Na rozdíl od dřívějšího byl totiž vyšší, širší a pevný. Rotál žádal Magnise, aby stav snížil. Ten se k tomu však neměl. Rotál oceňoval stav na 10000 zl. a k tomu měla být úměrná protihodnota, kterou Rotál po Magnisovi požadoval. Podmínkou trvalé dohody měly být strážnické Liděřovice. Tuto nabídku však Magnis požadoval za nestoudné vyděračství. Liděřovské pozemky totiž sahaly takřka až k samému zámku. Liděřovský katastr pronikal tak hluboko do vnorovského území, že je dělil téměř na dvě části.

Nakonec se do vrcholícího sporu musel vložit i sám Ferdinand III. a zprostředkoval mezi nimi 6. října 1649 smír. Ten však platil jen pro úřední fórum a Rotál se dál připravoval na soudní proces, kde chtěl dokázat, že práva strážnických pánů na stav byla vždy omezená, že ke všem opravám museli mít vždy souhlas veselských pánů. To mu mělo dosvědčit několik lidí ze Vnorov. Dal je proto vyslechnout 16. listopadu 1650. Tehdy tu vypovídal přes

sedmdesát let starý Martin Čachtický, někdejší hajný a plesík, dále bývalý hajný Mikuláš Řičica, Jíra Samuel, Václav Trináctý, Jan Studený, Jíra Blišťan, který sloužil jako "štolhub" u Petra Vojsky, Jan Zýbal, Tomáš Rajnoha a ze Zarazic Jíra Čajka. Podle nich strážnický pán dával náhradu těm lidem, přes jejichž louky a štěpnice dopravoval ke stavu potřebný materiál. Za škody na trávě ve štěpnicích od gruntu Blišťanovského a Řičicového, tj. otce Mikuláše Řičici, po němž se štěpnice ujal Výhop, se jim odplatil tím, že jejich držitelům, dále Komínkovi a Martinu Stojákovi dával seno, vařivo, obilí a víno. Nedohodli-li se strážnickí páni s vnorovskými sousedy, nezbylo než dopravit materiál ke stavu po lodích. Jinak po předchozím ohlášení dávali strážnickí páni skládat dříví a proutí v průhonu, kudy se dobytek ze Vnorov honil do lesů. Podle nich se také starý stav neopravoval výš než do půl břehu a bylo také možno sousední nízko ležící rybníky za velké vody vypustit jen tehdy, když se stav uprostřed natrhl do mezery až sáh široké, aby voda si v něm mohla učinit větší průchod.

Po výlovu rybníků směl strážnický pán narušený stav opět si opravit a doplnit. Vnorovští však tvrdili, že nový stav je vskutku na újmu veselským gruntům. Zvyšoval vodní hladinu v řece a tím i nebezpečí záplav. Odnášely to především stromy ve štěpnicích, které potom usychaly. Volný odtok vody z vnorovských rybníků byl možný jen za nízkého stavu v řece. Vždyť ani nový rejzovaný stav ze dřeva, proutí a hlíny, zřízený nově od Strážnických náhradou za odstraněný pevný stav, nezabránil tomu, aby v polovině 18. století plocha Dolního Vnorovského nebo-li Lideřovského rybníka nebyla zaplavována při každém vylití řeky Moravy, ba i tehdy, když strážnický mlynář u něho zadržel jen o něco víc vody pro svůj mlýn. Dne 8. února 1651 zasedal tribunál, který rozhodl v neprospěch Magnise stav rozbořit a škody nahradit.

Stav rybníků na veselském panství byl v té době velmi špatný. Z kaprových se dali použít pouze tři, a to Vnorovský na 400 kop, Postranní na 100 kop a Dolní nebo-li Lideřovský na 400 kop násady. Ale ani do nich nebylo možné dát násadu v takové výši. Vzhledem k tomu, že doba odrostu na vážnou rybu byla již tříletá, dalo se počítat už jen s průměrným ročním výlovem 433 kop po 6 zl., což dávalo zhruba sumu 2664 zl. Po odečtení nákladu na plod ve výši 966 zl., zbýval jen čistý užitek 1798 zl. Na zvýšení výnosu vnorovských rybníků nebylo už nyní ani pomyselní. Hlavní překážkou byl stále stav ve Vilému i když už nebyl pevný, ale rejzovaný. Jeho proměnu si vynutil násilně Mikuláš Pazmáň tím, že jej dal po smrti Františka z Magnis od svých vnorovských poddaných rozházet. Novému strážnickému pánu Františku Štěpánu z Mágis nezbylo než smlouvou z 1. září 1659 si vyžádat souhlas k jeho udržování, přičemž musel jeho ochotu vykoupit osvobozením vinic.

Nebyli to jen Rotálovci, kteří měli zájem o obnovu vnorovských rybníků, nýbrž i jejich nástupce Maxmilián Želecky z Počenic. Ten si sliboval od obnovení rybníků především značné zvýšení svých příjmů. Po svém příchodu rozhodl se pro obnovu vnorovských rybníků, které až donedávna byly ještě aspoň v částečném provozu. Protože jejich rentabilita byla značně ohrožována existencí vilímského, byť jen rejzovaného stavu, nařídil r. 1710 jeho stržení. Tím se dostal do vážného konfliktu se strážnickým pánem Maxmiliánem Oldřichem hr. z Kounic. Vzhledem k tomu, že Magnisův rekurs z r. 1652 ve věci nařízeného stržení vilímského stavu nebyl ještě vyřízen a že vzhledem ke společenskému postavení Kounicovu bylo možno očekávat konečné rozhodnutí příznivé pro strážnické panství, nezbylo Želeckému než ustoupit a smířit se s dalším trváním rejzovaného stavu.

K posledním rybníkům, které se držely ještě v druhé čtvrti 18. století, patřil Vnorovský na 30 kop.

Robotní povinnost

Vrchnost se snažila využít poddaných v maximální míře. Pololánici, čtvrtlánici i podsedníci byli povinni v letních měsících robotovat od sv. Jána až do sv. Václava každý všední den od východu do západu slunce, jinak tři dny v týdnu. Pololáník i čtvrtláník robotovali párem koní, podsedník výlučně pěšky. Pokud však pololáník robotu vykonával ručně, musel na ni vypravit dvě osoby. Hofěři robotovali každý týden jeden den.

Podle tereziánského robotního patentu z r. 1775 padla celotýdenní roboty v letní době. Největší týdenní povinnost ve výši tří dnů byla závazná jen pro pololáníky. Čtvrtláník měl robotovat týdně 1 1/2 dne koňským potahem. Přesto byla u něho roboty největší břemeno. Domkaři museli i po tereziánské úpravě robotovat jednou týdně.

Kromě roboty panské museli poddaní vykonávat ještě roboty obecní, to jsou všechny práce jim uložené při úpravě cest a budov. K tomu navíc přistupovala i povinnost přípravy a konečně i vydržování vojáků, kteří až do zřízení kasáren ve Bzenci a v Hodoníně bývali odkázáni na ležení v obci.

Zákonně byla roboty zrušena teprve až 7. září 1848 po vydání příslušného celoříšského zákona. Tímto zákonem padlo i placení desátků a činží. Feudální vztahy nebyly likvidovány důsledně, neboť robotní povinnosti a poddanství zanikaly až po výkupu. Bezplatně byla zrušena pouze roboty poddruhů a domkařů. Ostatní poddaní museli poskytnout bývalé vrchnosti náhradu za ušlé platy, desátky a roboty v mezidobí od dubna do 7. září. Za rustikál přispíval poddaný náhradu jen do výše jedné třetiny, ostatní dvě třetiny uhradila země spolu s vrchností. U dominikálu se náhrada nazývala výkupem, protože v tomto případě země příspěvek neposkytovala, a poddaný musel uhradit plné dvě třetiny kapitalizované jistiny, která byla vlastně dvacetinásobkem hodnoty, kterou bylo třeba uhradit. V dubnu 1852 skončila svou činnost vyvazovací komise, která měla stanovit, co spadá do rustikálních povinností a co do dominikálních. Za rustikální byla určena činže gruntovní, předivová, z domovních luk a štěpnic roboty čtvrtláníků a pololáníků a z větší části i podsedníků a k tomu desátek a zemní poplatky ze všech vinic. Patřila zde i činže ze svobodných polí na Vnorovsku, ze zelníků a sadů.

Za dominikál se pokládaly také všechny pozemky, které získali usedlí a neusedlí od vrchnosti na základě zvláštních smluv. Dominikální ráz byl přiznán také někdejšími včelínům vzniklým teprve v první polovině 18. století, mezi něž patřilo i 11 včelínů v Náklu. Za dominikál byla pokládána i činže vnorovských a předměstských rybářů i činže, kterou Vnorovští platili za pastvinu Rybník ve výši 90 zl. .

Ve Vnorovech všechna rustikální činže činila dohromady 185 zl., 16kr. včetně, zatímco platy ze svobodných štěpnic a polí dávaly dohromady 211 zl., 33 3/4 kr. včetně.

Čtvrtláník ve Vnorovech vyplácel svůj grunt 127 zl., podsedník 63 zl. . Nejvíce stál výkup emfyteutických realit. Mlýn ve Vnorovech se vyplácel sumou 984 zl., 35kr. . Naopak veselský a vnorovský palírník za vyvazení svého podniku neplatil nic, jelikož hodnota závazku veselské vrchnosti přesahovala hodnotu jejich povinností.

Chov koní a dobytka

Na veselském panství se jako hlavní tažná síla používal kůň. Dva páry koní byl běžný zjev nejen na pololánu, ale i čtvrtlánu, podobně jako na podsedku. Volské potahy chovali v 18. století většinou jen rybáři, ale i ti mívali občas k tomu navíc i jednoho koně. Poslední pár volů byl ve Vnorovech chován v roce 1870 na čísle 151.

S obživou skotu byly však potíže, kdy po zákazu pastvy v lese zbývaly jen zanedbané pastviny, úhory nebo strmiska. Za Želeckých bylo vydáno rozhodnutí, kolik kdo může vyhnat

dobytka na pastvu. Podle stavu z roku 1735 bylo ve Vnorovech chováno 147 krav a 78 jalovic, v Zarazicích 96 krav a 46 jalovic. Ovcí bylo 164 vlastních a 150 cizích.

Za kurucké vojny přišli Vnorovjané o 20 hříbat, 219 krav, 208 ovcí a 102 vepřů v ceně 6644 zl. . Nemůžeme opomenout ani chov černého dobytka - vepřů.

Po zákazu pastvy dobytka v lesích veselského panství někdy před rokem 1732 se tam směli pást jen vepři. Podle zpráv obsažených v urbáři z roku 1732 se černý dobytek zavíral do lesních košárů nejen po dobu vegetace, nýbrž také i potud, pokud nepřišla tuhá zima a byl “ nějaký žír v lesích “ . Jeden takový košár byl v lese zarazickém, druhý v lese Vilímě. Na zimu se přihnal pak do dvora veselského a přikrmoval se tu výpalky a pozadním obilím. Chov černého dobytka souvisel s pastevními možnostmi v obcích. Roku 1809 bylo na Předměstí a v městě chováno 342 , ve Vnorovech 191 a v Zarazicích 86 vepřů.

Také chov koní závisel na množství píce. Podle stavu bylo nejvíce koní ve Vnorovech a to 255, na Předměstí a v městě 205, v Písku 128 a v Zarazicích 108. Celkový počet koní na celém veselském panství se odhadoval na 697 kusů, skotu na 1184 a černého na 766. Pro porovnání, r. 1809 bylo ve Vnorovech 271 krav, zatímco koní bylo 255, v Zarazicích bylo 109 koní proti 136 kravám.

Lesy

Bezohledná těžba dříví, dlouhotrvající vodní zátopy, které vedly k podmáčení a usychání lesních porostů, ale i nevhodná pastva v lese způsobily to, že lužní lesy přestaly tvořit jeden celek a vzniklo několik osamocených skupin lesů. Vnorovský urbář tyto lesy popisuje takto: “Jeden les Trní nazvaný z jedné strany jak obmezená příkopa ukazuje, strážnické pastvisko hraničí. Druhý les Vilím, okolo nich ze dvou stran Morava teče, s třetí strany pak ale znamenitá příkopa Tetílek nazvaná, vyházena jest, která les Vilím a strážnický les hraničí. Třetí, zvaný Hrubý les, začíná od lesa Vilíma až po Zarazický les. V těch všech lesích jest hojnost zvěře červené i černé. Obec znorovská má taky svůj vlastní jeden les pod hatěma strážnickýma až k pastvisku liděřovskému. “

Jelikož však Želečtí zakázali pastvu dobytka v lese, poskytli Vnorovům jako náhradu tento les pod hatěma strážnickýma a právo pastvy v rybníku Kokově.

K vykáčení lesa Trní u Vnorov došlo v letech 1862 - 1869, při tom se pomýšlelo i k vykáčení Dolního lesa u Vnorov.

Do roku 1945 náležel vnorovský les bývalému hraběti panství veselského, Bedřichu Chorinskému. Les Vilím strážnickému panství, jen část veselskému. Pak přešel pod správu Čsl. státních lesů, polesí Strážnice.

Viničné hospodářství – šenky

Za Želeckých byl položen opět základ viničnému hospodářství. K obci patřily vinohrady - Prostřední a Stará hora o celkové výměře 163 měřic, z nichž se vrchnosti odváděl vinný desátek. Želečtí ve Vnorovech postavili tři vinné sklepy, z nichž podle urbáře Horní a Dolní patřil veselské vrchnosti, Prostřední byl doporučený veselským servitům. V Horním a Dolním se dalo uskladnit až 2500 věder vína.

Roku 1848 měli veselští měšťané ve Vnorovech již 12 vinných sklepů. Mezi majiteli vnorovských sklepů nechyběli ani přespolní. Jedním z nich byl MUDr. František Birwass, vídeňský lékař, který tu měl sklepy č. 3 a č. 9. Roku 1825 se rozhodl pro dražební rozprodej svého všeho tu uskladněného vína.

Vrchnost měla ve Vnorovech také svou hospodu neboli šenkovní dům, ke kterému přináleželo 5 1/2 měřice pole určenému k ozimnímu osetí. Protože udržovací výlohy hospod byly malé, dochází k jejich emfiteuzaci (zákupu) poměrně pozdě. Roku 1843 došlo k odprodeji hospody ve Vnorovech.

Hatěcký mlýn

Hatěcký mlýn, který zřídil roku 1707 František Brandejský a roku 1732 ho koupila veselská vrchnost od jeho dcery Anny. Mlýny byly jedinečným zdrojem naturálních požitků, a proto se je vrchnost neodvažovala natrvalo držet ve vlastní správě. Výhodnější byl pro ni pronájem. Tím se totiž zbavovala všech starostí spojených s běžnou výrobou, takže jí nakonec zůstaly starosti o vnější a vnitřní údržbu, včetně péče o jeho strojové zařízení. Odlehlost Hatěckého mlýna na Svodnici poblíž strážnické hranice přispěla k tomu, že do dědičného nájmu se dostal dříve nežli sám veliký mlýn veselský. K emfiteuzi (dědičnému pachtu) došlo ihned, jakmile jeho nájemce Šimon Krämer vystavěl nový mlýn a ze starého zřídil stáje. Kromě jednorázového a pravidelného ročního platu byl mlynář povinen semlet pro potřeby vrchnosti a jejich deputátníků všechno potřebné obilí a slady. Pro velkou významnost mlýna pro panské hospodářství došlo k jeho odprodeji až o 50 let později. Uskutečnil se roku 1797. Kupcem mlýna se stal hatěcký mlynář Tadeáš Krämer. Ve smlouvě z 1. října 1791 se zavázal složit na hotovosti 4000 zl. a platit ročně 1800 zl. V této výši se nájemné odvádělo až do roku 1799. Tím se vrchnost zbavila mlýnské údržby, ale ne povinnosti přispět na obnovu mlýna, bude-li zničen nějakou pohromou.

Roku 1767 byla nákladem Šimona Krämera, mlynáře na Hatích (lokála P. Tomáše Krämera), přistavena boční kaple na straně evangelní zvaná také "mlynářská". Ten také věnoval farnímu kostelu oltářní obraz sv. Šebestiána a 14 pomocníků.

V roce 1908 bylo založeno družstvo mlynářsko- hospodářské po odkupu mlýna na Hatích od velkostatku veselského za sumu asi 32000 K., který byl důkladně opravený a přestavěný na válcový mlýn, vybavený v roce 1909 novým strojním zařízením v ceně 24000 K., s názvem "Mlynářsko hospodářské družstvo pro Znorovy a okolí ve Znorovách". Ředitelem zvolen p. František Knotek z Liděřovic, jednatel p. Antonín Šmilauer, učitel ve Vnorovech, pokladní p. Pavel Vajdík a dozorčí rady Josef Žampach z Liděřovic č. 3. Vzhledem k špatnému přístupu k mlýnu byla k němu v roce 1910 na náklad mlynářského družstva zřízena nová silnice. Celkové náklady na rekonstrukci mlýna činily 82000 K (mimo silnice). Časem družstvo koupilo i mlátičí soupravu. Přišla válka a mlynářsko - hospodářské družstvo připadlo do většího družstevního podniku Slovácká svépomoc s ústředím v Hodoníně, kde zůstalo i po roce 1945 až do utvoření okresního spotřebního družstva ve Veselí nad Moravou s názvem Jednota Mlynářsko- hospodářské družstvo. Pracovalo vcelku úspěšně, i když v poválečném čase prodělávalo družstvo nelehké chvíle, když mlýn byl poškozen střelbou, hnací řemeny za frontových událostí zmizely, ale vše bylo ještě téhož roku uvedeno do pořádku a v následujícím roce byla zakoupena druhá mlátička. Ve mlýně mleli občané Vnorov, Liděřovic a jednotlivci ze Zarazic.

Za války, kdy byl na krátký čas mlýn uzavřen, jezdilo se mlít do Žeravin. Po založení JZD se stal mlýn jeho majetkem, stroje byly prodány do sběrných surovin budova sloužila za sýpky, skladovací prostory a jistý čas pro potřeby přidružené výroby. V 60. letech přestavěn na družstevní drůbežárnu s klecovým odchovem nosnic, když předtím, při regulaci Veličky ztratil přívod vody.

Živnostenské spolky

Roku 1875 přišli zdejší hospodáři na myšlenku založit živnostenský spolek na ochranu před židovskými obchodníky, jejichž obchody se rozrůstaly jako houby po dešti. Proto již roku 1876 začali skládat akcie - podíly po 10 zl., čímž se pro začátek sešlo okolo 60ti akcií, což je 600 zl.. Po půl roce byla zvolena nová správa, která si zapůjčila peníze, pronajala obecní hostinec ve Vnorovech, který provozovala 10 let. V těch deseti letech spolek zakoupil domek č.p. 368 naproti fary od Jana Řičice za 80 zl., kde zřídil obchod, později s názvem "Potravní spolek". Současně zakoupil od Rozalie Konečné za 660 zl. sklep, (naproti sv. Jána, kde nyní bydlí Čajkovi), kde provozoval nálevnu. Ke sklepu však nenáležel ani kousek dvora, ba ani žádné stavení. O pár let později však nové zákony požadovaly, aby k této živnosti náleželo i nějaké obydlí. Z toho důvodu spolek odkoupil od Antonína Hulína část zahrady, kde r. 1886 vystavil - živnostenský spolek "Hospodář". Stavěli jej zedníci ze Vnorov - Josef Gazárek, Josef Doležal, Štěpán Tomeček a Josef Polášek pod vedením stavitelského mistra Josefa Doležala z Veselí.

Vedení spolku :

předseda - Jan Sukup, Vnorovy č. 191
knihvedoucí - Josef Kubík, Vnorovy č. 208
pokladník - Jan Gazárek, Liděřovice č. 24
výboři - Antonín Hulín, Vnorovy
Jan Pátek, Vnorovy
Martin Příbyl, Vnorovy
Antonín Studénka, Liděřovice

nalévač "hostinský" - František Stojar od 1.2. 1886

prodavačky v obchodě - Mariana Bartošková a Apoléna Příbylová.

Potravní spolek "Hospodář" zapsaný jako společnost s ručením omezeným velmi dobře prospíval. Obchody byly plné žádaného a kvalitního zboží všeho druhu a dařilo se i spolkovému hostinci, který byl zprvu občas pronajímán ale později hospodařil ve své režii. Kolem roku 1923 se však náhle objevil schodek skoro čtvrt milionu korun. Aby se zabránilo konkurzu a aby členové spolku byli ušetřeni doplacení podílů musel být spolek u sv. Jána prodán asi za 1000000 Kč. Obchod ale zůstal spolkový, musela se však vzít půjčka 1000000 Kč. Hostinec koupil rolník Josef Kočiš, který jej řádně opravil a provedl stavební úpravy. Přistavil také prostranný sál, čímž z něj učinil hostinec na úrovni.

Po druhé světové válce připadly všechny hostince a obchody pod spotřební družstvo Jednota. Teprve po revoluci získali Čajci v rámci restituce hospodu a obchod zpět.

V roce 1913 přibyly další dva zásobovací spolky, a to "Zásobovací spolek ve Vnorovech u sv. Trojice pro severní část Vnorov (Spinek, Dražky, Kráčalova ul., Obecnice a část okolo Lidového domu) a Zásobovací spolek v Liděřovicích.

V obou jmenovaných spolkách se prodávalo potravinářské zboží i poté, co je převzalo pod svou správu spotřební družstvo Jednota. Dnes jsou z obou spolků moderní prodejny potravin.

Lidový dům

K otevření Lidového domu došlo 12. července 1931. Náklad na stavbu činil 550 tisíc Kčs. Majitelem bylo soukromé sdružení Spolek Lidový dům. Mnohé rodiny těžce nesly dlouhé splátky z peněžních částek, ke kterým se zavázaly. Po roce 1948 převzal Lidový dům stát, zastoupený Místním národním výborem ve Vnorovech. Ještě několikrát změnil uživatele, než jej MNV směnnou smlouvou ze dne 24.7. 1963 vyměnil za dům č. 150, hostinec patřící dříve Jiřímu Mokořovi, později Tomečkům - Janíčům. V roce 1978 byla dokončena celková adaptace Lidového domu započatá již v roce 1976, při které došlo k přístavbě kuchyně, skladů, přísálí, kavárny (jidelny), vestibulu, soc. zařízení a nové kotelny v celkové hodnotě přes 3 400 000 Kč. Sousední Macháčkovo stavení bylo vykoupeno a zbořeno. Na jeho místě zbudováno parkoviště s panelovou vozovkou, která spojuje hlavní ulici s ulicí Znorovskou. Před adaptací došlo k dohodě mezi MNV a Jednotou o společném užívání. Jednota, jakožto vlastník, užívala restauraci, kuchyň a kavárnu, MNV zase sál, přísálí, vestibul a Orlovnu. V roce 1985 došlo k pokrytí střechy hliníkovým plechem nad sálem a Orlovnou. Střecha nad vestibulem opravena v roce 1983.

Od 1. ledna 1986 přešel sál a Orlovna do užívání JZD Mír Vnorovy a od r. 1990 opět pod správu Obecního úřadu.

Vlastník objektu, Jednota, spotřební družstvo Hodonín 9. června 1997 podalo Obecnímu úřadu ve Vnorovech výpověď hospodářské smlouvy o odevzdání majetku Jednotě. V současné době je vlastníkem Lidového domu p. L. Mokřý.

Cihelny

Z urbáře vnorovského z roku 1732 se dovídáme, že v té době zde veselská vrchnost měla dvě pece na pálení cihel se dvěma pecemi na sušení cihel a jednu vápennou pec. Cihelna, kterou si veselský velkostatek ponechal ve své režii, byla roku 1845 rozšířena o těžební plochu výměnou pozemku a samu cihelnu r. 1857 nově zařídil. Její rentabilita byla zaručena nejen dodávkami stav. materiálu pro panské budovy, nýbrž i prodejem vyrobených cihel a křidlic.

Panská cihelna se nacházela v místech za učitelstvími bytovkami v nížině, někde mezi stodolou p. Hurbana a ulicí Dražky. Pálené cihly byly oproti dnešním delší, širší a nižší, označeny značkou HW.

Cihelna ve Vnorovech pod Hulínovým kopcem byla založena r. 1891 na místě, kde dříve již nějaká cihelna stála. Vznikla akciová společnost ruční cihelny se dvěma pecemi na

pálení. V roce 1905 se dostala do vlastnictví jednoho ze společníků - Jiřího Mokroše, rolníka ze Vnorov. Cihly byly kvalitní a tak se dobře prodávaly.

Před rokem 1908 jej navštívil majitel hodonínské cihelny p. Redlich s nabídkou, zdali by zde mohl postavit moderní kruhovou cihelnu s velkým komínem, s moderním strojním vybavením, s výhybkou pro vlakovou vlečku na kladení cihel, s dalším vybavením a to jen s tou podmínkou, že zde bude smět 10 let vyrábět cihly. Po 10 letech takto zmodernizovanou cihelnu vrátí, aniž by požadoval nějaký doplatek. Po chvíli přemýšlení J. Mokroš tuto nabídku přijal.

A skutečně, roku 1908 byla cihelna zrekonstruována na kruhovku a v následujícím roce započala s výrobou cihel pod firmou "Bratří Mokrošové".

Po 10 letech připadla cihelna opět Mokrošům, kteří pokračovali ve výrobě. Cihlářské hlíny však značně ubylo a pro velký svah nemohly jezdit vozy až dolů. Proto zde Mokrošovi pořídili výtah na cihly. Po krátkém čase však kontrola z veselské elektrárny zjistila, že se cihelna bez svolení a přihlášení připojila na elektrické vedení a požadovala finanční vypořádání. Mokrošovi se zdráhali zaplatit a vše skončilo před soudem, kde Mokrošovi soudní spor s elektrárnou prohráli a prosoudili okolo 80000 korun. Dostali se do finančních potíží, a tak cihelnu v roce 1920 prodali i s dluhy Fran. Louckému. Zadlužená cihelna se roku 1921 dostala pod správu agrární a průmyslové banky s filiálkou v Břeclavě. František Loucký se o zadluženou cihelnu soudil, až sám všechno prosoudil.

V roce 1923 Jiří Mokroš cihelnu opět koupil zpět ve veřejné dražbě, ale příliš se mu nedařilo, a tak zde agrární a průmyslová banka ustanovila svého správce Josefa Hložánka, který ji od ní r. 1928 levně koupil.

Cihelna vyráběla denně 20 až 24 tisíc cihel a pracovalo v ní okolo 30 zaměstnanců ze Vnorov a Liděřovic.

V roce 1939 v době od 1. do 7. října postihly cihelnu p. Hložánka pohyby půdy, které vyvolaly velké znepokojení u obyvatel v nejbližší blízkosti cihelny, neboť se obávali dalších poklesů. Stalo se to, že poklesl nepravidelný, k oběma koncům se zužující pruh půdy téměř půlkruhovitěho půdorysu o délce přes 100 m a největší šířce 40 m, oddělený od přední stěny hliníku nepohnutým pilířem o šířce asi 17 m. Na celé klesající ploše se utvořily svislé trhliny téměř rovnoběžné s delší osou pokleslého pruhu a podle nich klesaly 2 až 5 m široké pásy půdy a to nestejně a nepravidelně o 2 až 4 m.

Současně s poklesem na vrcholu stráně došlo ke svislému pohybu opačného smyslu na dně hliniště a to přibližně tak, že podél přední stěny hliniště byl klenbovitě vyzdvižen pruh 10 až 12 m široký asi o 1,5 m.

Podle výzkumu a vrtů, které prováděl Dr. Karel Urban v cihelně p. Hložánka, přispěly k poklesu půdy dvě okolnosti: Pohyb zrn, popřípadě valounů ve vrstvách písku a šterku, způsobený poměrně vydatným prouděním spodní vody popřípadě objemovými změnami materiálu v různých vrstvách vrstevního profilu, způsobené hlavně obsahem vody.

K velkým škodám naštěstí nedošlo a nekonala se ani uvažovaná evakuace okolních domků, neboť k dalším poklesům půdy nedošlo.

Po roce 1945 se výroba v cihelně znovu rozběhla, ale již s novým vlastníkem, kterým se stal stavitel Pilka z Veselí a to i přes to, že se již začínalo mluvit o znárodnění drobných podniků. Vnorovská cihelna ale znárodněna nebyla, neboť v roce 1948 těsně před znárodněním z neznámých důvodů vyhořela. Tak alespoň zněla oficiální verze. Mezi lidmi se však proslýchalo, že majiteli cihelny se výroba již nevyplácěla, navíc tu byla obava ze znárodnění, a tak musela cihelna vyhořet. Stačilo jen nechat odkrytou některou z šachtíček kolem pece, kudy se sypalo uhlí, aby se vznítla dřevěná konstrukce cihelny.

Několik let cihelna ležela v rozvalinách a o znovuzprovoznění se ani neuvažovalo, neboť materiálu bylo málo a další těžbou by mohlo dojít k dalším poklesům a k ohrožení zástavby v okolí cihelny.

V roce 1951 koupilo Hložánkovu cihelnu za hřbitovem JZD za 155000 Kč, kde plánovalo postavit vepřín a drůbežárny. Ještě téhož roku začali družstevníci s rozebíráním starých šop, ze kterých si odkoupili tašky a dřevo. Později rozebírali dílny bývalé cihelny. Materiál byl použit na vepřín.

O rok později rozhodlo vedení JZD, že komín bývalé cihelny zboří a cihly budou využity na stavbu kravína nebo vepřína. A tak byli povoláni vojáci, aby tento padesátimetrový komín 1. března 1952 odstřelili. Po prvním výbuchu zůstal komín stát a teprve po druhém se zlomil směrem na Hulínův kopec. V témže roce zde postaven nový vepřín z cihel z rozbouraných dílen. Zmizely i šopy na sušení cihel, jen jedna obezděná zůstala a sloužila nějaký čas za teletník.

Posléze začala cihelna sloužit jako skládka odpadu pro Vnorovy a Liděřovice. Nejprve jako "černá skládka", od roku 1992 jako "řízená skládka" s dočasným provozem za předem dohodnutých podmínek s Českou inspekcí životního prostředí. V současné době zde probíhá rekultivace skládky.

Orlíkova cihelna (Řiřicova)

Další cihelna v obci stála v roce 1901 za humny, přibližně v místech, kde má postavený rodinný domek Karel Mokroš č.p. 554. Majitelem cihelny byl Jan Řiřica, čtvrtláník ze Vnorov č.p. 50. Ve skutečnosti šlo však o spolek tří podílníků, Kuriviál z Liděřovic, Mokroš a Řiřica. Této cihelně se také říkalo "Orlíkova". To proto, že ležela na pozemku "Orlíkovém" - Řiřicovém. Cihly se vyráběly ručně a protože nestačily konkurenci, cihelnu kolem roku 1912 až 1913 zrušili. Komín této cihelny byl vysoký asi 5 m.

Železnice

Počátkem měsíce března 1887 započaly práce na stavbě železnice přes naši obec na trati Veselí nad Moravou - Kůty a již v srpnu téhož roku po nové trati projížděl první parní stroj.

V roce 1957 byla zahájena stavba nové nádražní budovy. Stará čekárna o rozměrech třikrát tři metry nevyhovovala již velkému počtu cestujících. Denně odjíždělo ze Vnorov několik stovek občanů za prací do blízkého i vzdáleného okolí. K tomu třeba připočítat občany ze Zarazic a příležitostné cestující. Čekárna byla zároveň průchodem pro vedoucího zastávky.

Za místo nové nádražní budovy byla vyhlédnuta levá strana Dolní ulice a to z toho důvodu, že se počítalo v budoucnu se stavbou vlečky v prostoru pod farskou zahradou. Vyhlédnuté místo pro stavbu potřebovalo větší zemní úpravy, neboť bylo třeba odklidit část kopce. Stavba byla prováděna v režii bratislavského ředitelství drah. Rozpočet činil 238 tisíc, ale byl o 50 tisíc korun překročen. Vlastní stavbu prováděl Okresní stavební podnik z Veselí nad Moravou. Odvoz hlíny byl zajišťován brigádně v akci MNV. Představitelé liděřovské obce se ke stavbě nádraží postavili zády. Přebytečná hlína byla navážena do haltěře pod farskou zahradu a dále podél trati směrem na Kostelní uličku, kde vzniklo nástupiště v délce 80 - 100 m. V rozebíraném kopci se došlo na základy někdejší primitivní cihlářské pece. Naplavená hlína ležela na písku, takže základy nové stavby musely být hluboké 120 cm. Koncem léta a na podzim dokončil stavební podnik hrubou stavbu. Pokryta byla až v zimních měsících, kdy se také upravil vnitřek budovy. Budova měla dvě místnosti pro zaměstnance, čekárnu (64 m²), záchody, umývárnu a úschovnu zavazadel. Byt pro vedoucího zastávky byl na staré budově (na Kmentovém). Nádraží bylo dokončeno v roce 1958. Na stavbu nového nádraží a úpravu podél trati bylo vzato šest arů farní zahrady. Vzhled nádraží se příliš do dnešních dnů nezměnil, jen dřívější ruční zavírání hradel, nahradila hradla zavíraná elektronicky

Mlékárny

V roce 1898 začalo nově založené mlékařské družstvo se stavbou mlékárny vedle hřbitova v Liděřovicích č.p. 151 pro Vnorovy, Zarazice a Liděřovice. Zcela byla dokončena a dána do provozu v roce 1900. Vyžádala si nákladu 32000 korun i se zařízením. Mlékárnu pořídilo družstvo na svůj náklad, které neslo název "Rolnické mlékařské družstvo pro Znorovy, Liděřovice a Zarazice s ručením omezeným". Hlavní zásluhu na zřízení mlékárny měl zdejší kaplan P. Antonín Otáhal, zdejší učitel Ferd. Prachař a starosta Liděřovic Josef Žampach.

Mlékárna, která vyráběla různé druhy výborných sýrů a další mléčné výrobky, které šly velmi dobře na odbyt, zdařile prosperovala a to i přes to, že v roce 1901 byla v Zarazicích postavena podobná mlékárna. V zarazické mlékárně měla svůj podíl i řada občanů zejména ze severní části Vnorov.

Provoz liděřovské mlékárny byl zastaven po druhé světové válce, protože nevyhovoval požadavkům mlékárenského průmyslu. Podobně o něco později skončila i zarazická mlékárna. Mléko se i nadále vykupovalo od občanů na třech místech až do roku 1961.

Pekárny

V roce 1960 byla vysokým nákladem přebudována z bývalé mlékárny v Liděřovicích velká pekárna, která měla specializaci na pečení chleba pro široké okolí Strážnice a Veselí nad Moravou. Vnorovský chleba byl velmi chutný a proto velmi žádaný. S postavením nové pekárny zanikly i tři soukromí pekaři (Dvořáček, Tvrdý a Něnička). Ještě nějaký čas pekli vdolečky ke svatbám a jiným příležitostem, než zanikly úplně.

Rohlíky se začaly dovážet ze Strážnice a pak z Hodonína. V roce 1991 byla pekárna v rámci privatizace zařazena do veřejné dražby dne 26.10. s dražební jistotou 54000 Kč. Dražby se zúčastnili čtyři účastníci. Vydražena byla za částku 4380000 Kč + cena zásob 225000 Kč. Novým majitelům se však mnoho nedařilo, neboť dobří pekaři odešli a těm zbylým chyběla

zkušenost. Chléb byl popálený, rozpukáný, a tak o něj obchody přestaly mít zájem. Další majitelé vybourali pece, pekárna nadále chátrá a neslouží k žádnému účelu.

Poštovní úřad ve Vnorovech

Do roku 1884 nebylo ve Vnorovech poštovního úřadu. Dopisy přinášely od pekařů najaté roznašečky rohlíků, kterým poštovní úřad ve Veselí dopisy k roznášení svěřoval. Důležité dopisy a telegramy přinášeli poslové. Zásilky si musel každý adresát proti legitimaci osobně vyzvednout. Za takových okolností nebylo zvláštností, když si někdy adresát odnášel dopis nebo zásilku po 8 až 10 dnech.

Proto se zdejší občan, kovářský mistr Josef Hostýnek, rozhodl pokusit se vyžádat pro tři zdejší přifařené obce Vnorovy, Liděřovice a Zarazice u ředitele pošt a telegrafů v Brně poštovní úřad. Trvalo to však plně dva roky neustálého vysvětlování a obhajování žádosti, než ředitelství pošt a telegrafů žádosti vyhovělo a vyhlásilo konkurz na místo poštovního "výpravčího".

O toto místo se ucházel Jan Konšel - učitel ve Vnorovech, Josef Brief - obchodník ze Vnorov a již jmenovaný Josef Hostýnek, tehdy již s trvalým bydlištěm v Liděřovicích. Na ředitelství pošt se však učitel jevil jako nespolehlivý a kovář jako poštovní úředník jim nešel k sobě. Naopak Brief (německy dopis) a pošta prý patří k sobě. Ve skutečnosti však byl pan Brief ustanoven na tuto službu protekcí pana Švorma v Brně, věhlasného advokáta, jehož syn byl při vojenském výcviku pod jeho dozorem.

V měsíci březnu r. 1920 byl přestěhován poštovní úřad z bytu Němce - žida Jakuba Briefa do domu č. 296 tehdejšího obecního úřadu. Důvodem byl odchod pošt mistra Briefa do penze, čímž poštovní úřad přešel do českých rukou a prozatím zde byl ustanoven zdejší občan Jiří Stánek, který dosud sloužil ve Bzenci - Písku (nádraží).

V důsledku přeložení poštovního úřadu bylo nutné uvažovat také o bytu pro pošt mistra. Pro tento účel obec opravila domek č. 152 nákladem 30000 Kč.

Dne 1. května 1921 odkoupila obec od Bartoloměje Kuryviála domek č. 153, který nutně potřebovala k rozboření, na rozšíření dvorku při domku č. 152, bytu pošt mistra a rozšíření dvoru i ku sjednání vjezdu k obecnímu domu č. 296. V měsíci červenci 1921 započaly práce úpravy dvoru č. 152 a 296 s potřebnými přístavbami a hraniční zdí mezi obecním úřadem s úřadovnou pošty a bytem pošt mistra. Tato stavba byla dokončena do konce listopadu 1921 nákladem 140000 Kč. Oprava poštovního úřadu na obecním domě č. 296 byla ukončena v roce 1928 a z obecní pokladny bylo vynaloženo 10000 Kč. Za účelem rozšíření telefonní hovorny na poštovním úřadě a zřízení účastnických stanic jednotlivým účastníkům upsala obec na investiční dopravné půjčku 6000 Kč.

Téměř 60 let se poštovní úřad nacházel na staré budově radnice (pozdějšího MNV). Objekt obecního domu byl však v natolik špatném stavu, že muselo být přikročeno ke stavbě nové pošty, která se začala stavět ve dvoře obecního domu a dokončena byla v roce 1985.

Stavbu prováděla a financovala Oblastní správa spojů v Gottwaldově (dnešním Zlíně). Vlastní stavbu provedli ve velmi krátkém čase vnorovští důchodci pod vedením Josefa Karase st. Starý objekt byl před předáním nové budovy do užívání zlikvidován a na jeho místě upravena zelená plocha osázená dřevinami.

Obecní vodovod

Myšlenkou založit v obci vodovod se zabývali členové obecního výboru už za starosty Josefa Žampacha č. 26 před 1. světovou válkou. Pro válečné události ale nebylo možné tento záměr uskutečnit. Po převratu byla válečná půjčka v ceně 72 000 Kč převedena na fond vodovodu, ale stále ještě nedošlo k uskutečnění. Až teprve roku 1929 se Obecní zastupitelstvo Liděřovic usneslo tuto stavbu realizovat. Tehdejší starosta Frant. Smiščík č.p. 11 spolu s obecní radou se o věci informoval u Zemského úřadu v Brně a po důkladném zvážení a mnoha poradách byly konečně práce na vodovodu zahájeny. Nejprve se po dobu 1 roku zkoušela voda v „Haltýři“ sondami na vydatnost pramene. Sondování prováděl oficiál p. Gurtner. Projekt zhotovil Dr. Špišek z Brna za 12 500 Kč. Celkový rozpočet na stavbu činil 520 000 Kč.

V září 1930 se započalo se stavbou „jímací studny“ na „Haltýři“ kterou vypracovala firma ing. Jaroš z Uh. Hradiště za 42 000 Kč a práci předala staviteli Horovi z Bohuslavic. Práce na jímací jímce byla obtížná, neboť uvolněním spodních pramenů se musela odčerpávat voda o vydatnosti až 40 litrů za vteřinu.

Výběr firem zaobstaral zemský úřad formou výběrových řízení. Obec Vnorovy, ač byla vyzvána, na stavbu nepřistoupila. Než byly ale zahájeny samotné stavební práce na jímací studni, musela obecní rada vykoupit okolí „haltýře“:

- od Josefa Baďury č.p. 5 a dát mu humno od obec. chudobince
- od Josefa Řičice č.p. 4 a dáno mu zbytek humna Baďurova a 6 árů Nové Kučovánky, „Výhon“
- od Marie Pavkové č.p. 6 půl zahrady a dán jim „Průhonek u Louček“

Bydlícím nad Haltýřem, Marii Pavkové č.p. 6; Jiřímu Gazárkovi č.p. 135; Josefu Řičicovi č.p. 4; Josefu Baďurovi č.p. 5; Frant. Čajkovi č.p. 128 musely býti zřízeny betonové hnojiště a jámy na řízky nákladem obce. Stavbu hnojišť a jam zhotovil p. Caletka, zednický mistr z Veselí.

Stavba celého vodovodu byla ve výběrovém řízení zadána ing. Hrbatovi a Smékalovi z Prostějova a tyto práce byly zahájeny v srpnu 1931. Montáže provedla firma Vítěz z Přerova.

K otevření dokončeného vodovodu došlo 23. listopadu 1931. Vodovod si vyžádal celkového nákladu 554 100 Kč. Kolaudace byla provedena 19.5 1932. Na vodovod přispělo 15% ministerstvo zemědělství, 10% ministerstvo zdravotnictví a 15% zemský výbor. Subvence celkem 40%.

Obec si na stavbu vypůjčila celkem 320 000 Kč (120 000 Kč a 200 000 Kč)

Už v listopadu 1931 rozhodlo obec. zastupitelstvo zavést vodovod i do obecních budov a to: do obecní nemocnice na chodbu, do obecního hostince, do obecních stájů plemenných býků a na dvůr obec. chudobince. Současně byl obsluhou strojů vodovodního zařízení i řádu ustanoven Fr. Absolon.

V jarních měsících roku 1947 byl obecní vodovod prodloužen až na pastviště. Práce byly zahájeny již v uplynulém roce výkopem vedle „Záhonků“, do něhož bylo vloženo potrubí. Odtud napříč cesty a pod dráhou až na pastviště, pro případ sucha, kdy studny bývají bez vody. Koncem března 1951 převzala vodovod, účty i peněžní hotovost krajská vodohospodářská služba v Gottwaldově, resp. její oblastní služebna v Hodoníně.

Liděřovice byly první obcí v širokém okolí, která měla vodovod. Ihned po dokončení v roce 1931 byla na vodovod napojena i část Vnorov v okolí školy a sv. Jána a postupně byl vodovod budován i v dalších úsecích obce. Poslední ulice, které se dočkaly vodovodu byly: Nová ulice za humny, horní část Smetkovy ulice a naposled ulice od Dražek směrem k bývalé zarazické mlékárně.

Téměř 50 let nikdo do liděřovského prameniště neinvestoval a za celou tu dobu nikdo pramen nečistil. V osmdesátých letech začaly problémy s dodávkou pitné vody, zejména ve výše položených ulicích obce a v Liděřovicích. Přes týden docházelo k výpadkům, a když přišla sobota a neděle, tekla voda jen v dopoledních hodinách.

Po dostavbě vodovodu dával lideřovský pramen 32 l za vteřinu, ale v roce 1983 to bylo už jen 3 - 4 l za vteřinu, což souviselo s poklesem hladiny řeky Moravy. Často docházelo i k poruchám na spínacím zařízení na rezervátu v Lešné (1931), kdy pak voda přetékala z vodojemu do kanalizace. Špatné zásobování vodou se stupňovalo. Lépe na tom byly ty části obce, které zásoboval vodojem ve Starých horách. Ten čerpal vodu z prameniště v Milokošti. Kromě malé vydatnosti prameniště v Liděřovicích vykazovalo i zvýšený obsah dusičnanů, který překračoval povolenou normu. Těžkosti s vodou měl částečně řešit propoj na dodávku pitné vody z veselského vodojemu v roce 1984 pro některé ulice (Dražky, část ulice Májová apod.) a propoj z vodovodního řádu v Dolní ulici k vrtu u koupaliště. Stavba byla v roce 1985 předána správě Vodovodů a kanalizací, přesto nebyla voda do řádu vpuštěna.

V roce 1986 se Vnorovy konečně zbavily problému s nedostatkem vody, kdy po předchozím průzkumu byl nejsilnější a nezávadný pramen u Topůlek pod Liděřovicemi připojen na lideřovský vodojem. Akce si vyžádala nákladu 2 000 000 Kč a byla předána do užívání v prosinci 1986. Původní lideřovský pramen byl odpojen, což se negativně projevilo na jeho okolí. Vyvěrající pramen podmácel níže položená humna před tratí a prostupoval i na druhou stranu přes železniční násep. Tam se vytvořil mokřad, který neunikl pozornosti ochranářů pro některé chráněné obojživelníky, rostliny i jako hnízdiště vodního ptactva

Kanalizace

Kanalizace přišla na řadu až v roce 1947. Výkopové práce započaly v říjnu, a to kladením hlavního vodovodového potrubí v „Průhonech“ u dráhy. Stavba pokračovala velmi rychle a v měsíci listopadu byla již na dolním konci obce. Od tohoto hlavního potrubí byla u každého domu zhotovena asi metrová přípojka na napojení ze dvora. Tu si již majitelé domů dokončili sami. Kanalizace byla dokončena a zkolaudována v roce 1949, zbylé a nově vznikající ulice postupem času v průběhu následujících let.

Obecní hostinec

Obecní hostinec v Liděřovicích zakoupila obec (OÚ) r. 1893 při exekuční dražbě u c. k. okr. soudu ve Strážnici za 3 025 zl. r. č. Dřívějším majitelem byl Antonín Urbančík.

Hostinec byl obcí pronajímán. Dlouholetým nájemcem hostince byl Vlad. Bednařík. Dne 1.9. 1951 byl začleněn do komunálního podniku města Veselí nad Mor. a v roce 1953 jej stejně jako všechny obchody v obci převzalo spotřební družstvo Jednota. V té době ukončil svou činnost i hostinec Martina Šmacha č. 87, kterému byla 3.1. 1953 úředně odejmuta živnostenská koncese. Ten měl v té době rozestavěnou novostavbu nového většího hostince hned přes cestu naproti bývalému, z č.p. 73 a č.p. 74, jemu patřící.

Váhy

V roce 1908 představitelé obce daly u zvonice pořídit mostní váhu na vážení vozů a daly upravit zmlou v tom místě se nacházející nákladem 4500 K. Dále dobytčí váhu na domě č. 43 (za hospodou) nákladem 419 k. 99h. i se šopou a příslušenstvím.

Elektřina

V roce 1915 byla v Liděřovicích zavedena elektřina velkostatkem hraběte Horinského. Jako při každém začátečním podniku, tak i při tomto bylo mnoho protestů proti tomuto zavedení. Jako první byla osvětlena náves a do svých domovů si ji zavedli: Josef Žampach č.p. 26, Tomáš Studénka č.p. 2, Martin Chudík a Jan Gazárek č.p. 24.